

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет ветеринарної медицини та

біотехнологій імені С.З.Гжицького

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра економіки підприємства, інновацій та дорадництва в АПК імені І.В. Поповича

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**

Рівень вищої освіти	<i>другий (магістерський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>051 – «Економіка»</i>
Вид дисципліни	<i>обов'язкова</i>

Львів – 2020 р

Музика П.М., Поперечний С.І., Грабовський Р.С., Методичні рекомендації щодо підготовки та захисту кваліфікаційної магістерської роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Економіка довкілля і природних ресурсів» спеціальності «Економіка». Львів, 2020. 29 с.

У методичних рекомендаціях подано мету і завдання кваліфікаційної роботи, підходи до вибору теми, рекомендований зміст, загальні питання організації виконання, пропозиції щодо роботи з літературними джерелами, вимоги до оформлення, процедурні питання захисту та оцінювання.

Рецензент: завідувач кафедри Економіки підприємства Економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, д. е. н., професор Михасюк І.Р.

Схвалено методичною комісією за спеціальністю «Економіка» 25.08.2020 року.

Схвалено методичною радою факультету економіки та менеджменту 25.08.2020 року.

© Музика П.М., Поперечний С.І., Грабовський Р.С. Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, 2020

Зміст

Вступ	4
1. Мета і завдання виконання випускної кваліфікаційної роботи	4
2. Наукове керівництво кваліфікаційними магістерськими роботами.....	5
3. Тематика кваліфікаційних робіт	7
4. Перелік тем дипломних робіт.....	10
5. Зміст кваліфікаційної роботи	12
6. Робота з літературою.....	16
7. Оформлення фактичного матеріалу і тексту	17
8. Академічна доброчесність.....	18
9. Попередній розгляд кваліфікаційних магістерських робіт	19
10. Рецензування кваліфікаційних магістерських робіт.....	21
11. Захист кваліфікаційних робіт	22
12. Критерії оцінювання кваліфікаційної магістерської роботи	23
13. Перелік тем дипломних робіт	24
14. Додатки	27

ВСТУП

Підготовці фахівців з економіки підпорядкована цілісна система організаційних форм і методів навчання - лекції, семінарські, практичні і лабораторні заняття, самостійна робота. Кожна з цих форм забезпечує набуття знань і навичок, вироблення системи загальних і професійних компетентностей, передбачених стандартом вищої освіти за спеціальністю «051 Економіка» для другого (магістерського) рівня вищої та освітньо-професійною програмою «Економіка довкілля і природних ресурсів». Заключним етапом дидактичного циклу навчання в університеті, на якому реалізуються кінцеві цілі підготовки фахівців вищої категорії, є виконання випускної кваліфікаційної роботи.

В кваліфікаційній роботі студент повинен засвідчити, що він оволодів необхідними теоретичними знаннями та навичками їх практичного застосування в конкретних умовах. Тому робота повинна виконуватись стосовно конкретного об'єкту бізнесу, містити його аналіз з конкретними пропозиціями щодо розв'язання проблем та завдань, які розглядаються в даній роботі.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИКОНАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Метою випускної кваліфікаційної роботи з економіки є закріплення, поглиблення, узагальнення, набуття навичок застосування знань, набутих студентом в процесі навчання, формування системи компетентностей, необхідних для вирішення типових економічних задач господарської діяльності, оцінка рівня фахової підготовки випускника.

Кваліфікаційна робота повинна відповідати завданням обов'язкових дисципліни, які забезпечують формування фахових компетентностей, вимогам законодавчих і нормативних актів, мати належний науковий рівень та прикладну спрямованість, свідчити про наявність навичок самостійної творчої роботи. Об'єктом вивчення повинно бути реальне сільськогосподарське, переробне чи торговельно-посередницьке підприємство (організація). В роботі необхідно ставити конкретні виробничі чи практичні завдання. Вивчення спеціальної

літератури і збір фактичного матеріалу повинні бути спрямовані на найбільш повне і усестороннє їх вирішення.

Поглиблене вивчення і розробка в кваліфікаційних роботах одного чи декількох взаємопов'язаних питань свідчить про вміння студента самостійно ставити проблему і досліджувати практичні сторони вирішення економічних та екологічних проблем підприємства.

Одне з важливих завдань - критична оцінка студентом існуючого стану економічної діяльності підприємства із врахуванням рівня екологізації і ресурсоощадності. При цьому слід не стільки констатувати факти, а вивчати їх взаємозв'язок з конкретними умовами виробничої діяльності, пояснювати причини виявлених недоліків. Під час виконання кваліфікаційної роботи студент зобов'язаний:

- вивчити законодавчі і нормативні акти з питань, що стосуються теми дипломної роботи;
- поглибити на основі літературних джерел знання суті проблем, що досліджуються;
- оволодіти методикою виконання дослідних робіт (якщо нею студент не оволодів, беручи участь у роботі студентського наукового гуртка);
- зібрати у повному обсязі і обробити фактичний матеріал;
- використовувати у проєктних розрахунках різноманітні прийоми і методи економічних досліджень;
- систематично і цілеспрямовано працювати над темою, своєчасно виконувати доведений графік підготовки роботи.

2. НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО КВАЛІФІКАЦІЙНИМИ МАГІСТЕРСЬКИМИ РОБОТАМИ

Наукове керівництво виконання студентами кваліфікаційних магістерських робіт здійснює призначений наказом ректора університету науковий керівник. Керівником кваліфікаційної роботи, як правило, є викладач, який на протязі ряду років здійснював керівництва науково - дослідною роботою

студента.

Науковий керівник дипломної роботи:

- погоджує запропоновану студентом тему роботи або пропонує свій варіант теми роботи;
- розробляє індивідуальне завдання на підготовку кваліфікаційної роботи;
- розробляє і контролює графік виконання роботи;
- надає консультації щодо виконання роботи (розробки її плану, підготовки окремих розділів тощо);
- рекомендує спеціальну, нормативну літературу та інформаційні джерела за обраною темою кваліфікаційної роботи;
- контролює відповідність змісту, структури та оформлення роботи чинним вимогам;
- у необхідних випадках інформує кафедру про невиконанням студентом доведених завдань, недотримання графіку виконання роботи;
- здійснює попередній розгляд підготовленої роботи;
- готує і подає відгук на кваліфікаційну роботу;
- бере участь у засіданні кафедри, на якому представляється виконана робота, приймається ухвала щодо її допуску до захисту;
- присутній на захисті кваліфікаційної роботи під час роботи екзаменаційної комісії.

Науковий керівник та консультанти повинні допомогти студенту визначити найбільш ефективні рішення, всебічно стимулювати творчість і самостійність при виконанні ним кваліфікаційної роботи. Приступаючи до кваліфікаційної роботи студент отримує від наукового керівника завдання на її виконання, в якому обумовлюється перелік проблем, які необхідно вивчити. Крім того уточнюються цілі, методи дослідження, а також визначається перелік основних питань, що підлягають розробці з можливістю практичного використання матеріалів. В завданні наводяться графік та терміни виконання основних розділів та усієї роботи загалом. Індивідуальне завдання має бути погоджене і затверджене завідувачем випускової кафедри. Форму

індивідуального завдання та графіку виконання кваліфікаційної роботи наведено у додатку А.

Розробляючи завдання з підготовки кваліфікаційної роботи і визначаючи календарні терміни виконання окремих її розділів, слід виходити із загального балансу часу студента. При цьому необхідно враховувати найбільш напружені періоди навчального процесу (іспитові сесії), коли роботу над виконанням кваліфікаційної роботи студент вимушений тимчасово припинити. Терміни підготовки окремих розділів повинні бути реальними і передбачати напружену роботу студента.

Завдання студента полягає у строгому виконанні доведеного календарного графіку. До виїзду на практику повинен бути, як правило, підготовлений перший теоретичний розділ роботи. Під час практики керівник здійснює систематичний контроль за ходом виконання роботи шляхом регулярних (не рідше одного разу на тиждень) зустрічей зі студентом. Внесення змін до затвердженого завдання допускається лише у виключних випадках. Ця обставина підвищує відповідальність студента і керівника за своєчасний вибір теми, визначення змісту досліджень, збір у повному обсязі фактичного матеріалу.

3. ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Важливим і відповідальним моментом, який визначає успіх виконання роботи, є вибір теми досліджень. Загальні вимоги до тематики - відповідність фаховим компетентностям, актуальність, практична значимість. Вона повинна виходити із сучасних тенденцій формування і функціонування аграрного ринку, його інфраструктури, кон'юнктури та економічної ситуації в сільськогосподарських, переробних та торговельно-посередницьких підприємствах. В обґрунтуванні актуальності теми слід показати її важливість, які виробничі проблеми зумовили її постановку, як ці проблеми можуть бути вирішені. Студенти, які виявили схильність і здатність до науково-дослідної роботи, можуть виконувати теми, пов'язані з науково-теоретичними питаннями

економіки, узагальненням передової практики.

Теми кваліфікаційних робіт визначаються профілем наукою-дослідної роботи студента. Високий рівень переважно мають роботи, розроблені як складова частина досліджень кафедри. В таких випадках виконання дипломних робіт забезпечує конкретний зв'язок та взаємодопомогу кафедри і виробництва.

Особливу практичну цінність мають роботи, виконані на основі замовлень підприємств. Тема роботи визначається переліком питань, розробку яких пропонує здійснити підприємство. Такі роботи найбільш доцільно виконувати студентам, яким на етапі оформлення теми, відоме місце їх майбутнього працевлаштування (направлені на навчання окремими, підприємствами тощо). Відповідальність у цьому випадку підвищується у зв'язку з тим, що випускник, беручи участь у практичному впровадженні розроблених ним рекомендацій, матиме можливість перевірити правильність висновків своїх досліджень.

Розвитку творчої думки, глибині і різносторонності досліджень сприяє виконання комплексних робіт. В цьому випадку 2-3 студенти на прикладі одного об'єкта виконують кожний свою дипломну роботу. Але їх теми і питання, що розробляться, взаємопогоджені і доповнюють одні одних.

У виборі теми і об'єкта досліджень студенту необхідна допомога. Надати її повинен науковий керівник. Недостатню тільки назвати можливі для виконання теми робіт і дати вказівки у вигляді загальної схеми для збирання матеріалу. В цьому випадку роль студента не активізується (хоч би навіть щодо ознайомлення з літературою). Студент не може з усіх запропонованих тем підібрати матеріали. Кінцева тема повинна бути сформульована лише після визначення місця практики. Доцільно її погодити з підприємством, у якому студент проходитиме практику.

До виїзду на практику студент зобов'язаний подати заяву для затвердження теми дипломної роботи. Тема повинна бути конкретною, вирішувати чітко визначені завдання. Тема кваліфікаційної роботи затверджується наказом ректора університету за заявою студента та поданням кафедри економіки підприємства, інновацій та дорадництва в АПК, імені. І.В.

Поповича.

Після визначення теми складається план кваліфікаційної роботи. Він повинен бути детальним, включати, крім розділів, перелік питань, які підлягають вивченню і розробці. Вибір теми і складання плану здійснюються з таким розрахунком, щоб перед виїздом на практику студент ознайомився і законспектував необхідну літературу, склав і погодив з науковим керівником програму збирання матеріалу.

Розробляючи програму збирання матеріалу слід виходити з того, щоб його було достатню для вивчення суті питань. Не проаналізувавши детально як розвивається підприємство, які фактори зумовили його теперішній стан, наскільки повно і ефективно використовується його ресурсний потенціал, не віднайшовши причин різних явищ, неможливо зробити правильні висновки та давати практичні рекомендації щодо удосконалення економічних показників.

Тільки детальний усесторонній аналіз попереднього розвитку підприємства може підказати правильні, обґрунтовані висновки. Глибокий і усесторонній аналіз стану проблем, які вивчаються - основа проектних розробок. Для написання конструктивної частини, передбаченої планом всіх кваліфікаційних магістерських робіт незалежно від теми, студент на практиці вивчає економічні, фінансові показники, стратегічні і поточні плани, нормативну базу і інші матеріали, передбачені програмою.

Після завершення практики, вивчення зібраного матеріалу з точки зору повноти і відповідності його первинному плану студент і керівник уточняють його, визначають кінцевий план і структуру кваліфікаційної роботи.

Тематика кваліфікаційних робіт за пропозиціями наукових керівників і студентів щорічно оновлюється і рекомендується навчально-методичною комісією за спеціальністю 051 «Економіка».

4. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

1. Удосконалення економічного механізму екологізації аграрного виробництва (на прикладі.....)
2. Удосконалення організаційно-економічного механізму екологізації виробництва продукції (молочного скотарства, м'ясного скотарства, свинарства, птахівництва, вівчарства) (на прикладі .....
3. Удосконалення економічно-екологічних засад ефективності використання земель (на прикладі підприємства, району, області)
4. Удосконалення економічно-екологічного використання земельного потенціалу регіону (на прикладі району, області, зони...)
5. Підвищення економічно-екологічної ефективності виробництва продукції рибництва (на прикладі .....»)
6. Підвищення економічно-екологічної ефективності вирощування рослинницької продукції (на прикладі .....»)
7. Обґрунтування та дослідження шляхів підвищення ефективності інноваційної діяльності аграрного підприємства в природоохоронній сфері.
8. Удосконалення системи екологічних платежів за забруднення навколишнього середовища (на прикладі аграрних підприємств).
9. Обґрунтування удосконаленого економічного механізму охорони довкілля, порушеного сільськогосподарськими підприємствами (або підприємствами харчової промисловості).
10. Удосконалення механізму управління інвестиційною діяльністю підприємства в природоохоронній сфері.
11. Підвищення ефективності управління екологічними ризиками при сільськогосподарських роботах.
12. Обґрунтування та дослідження шляхів підвищення економічної ефективності природоохоронних заходів в аграрних підприємствах.
13. Формування еколого-економічного менеджменту розвитку адміністративного району.
14. Обґрунтування удосконалених підходів до управління

енергозбереженням в аграрній сфері.

15. Дослідження економічно-екологічного стану регіону та шляхи підвищення стану навколишнього середовища (на прикладі ..... області).

16. Розробка та дослідження економічних та організаційних шляхів використання відходів харчової промисловості (тваринницької або рослинницької галузей).

17. Розробка та дослідження економічних та організаційних шляхів використання техногенних відходів харчової промисловості.

18. Обґрунтування удосконаленого економічно-екологічного менеджменту аграрного підприємства на засадах ресурсозбереження (на прикладі _____)

19. Розробка та дослідження економічних методів регулювання обсягів шкідливих викидів сільськогосподарськими підприємствами.

20. Обґрунтування шляхів підвищення ефективності використання державних коштів, що спрямовуються на охорону довкілля (на рівні адміністративної області).

21. Формування та дослідження економічного механізму розвитку екологічного підприємництва.

22. Удосконалення механізму стимулювання охорони навколишнього природного середовища в аграрних підприємствах (на прикладі _____).

23. Економічно-екологічні засади вибору технології та організації виробництва сільськогосподарської продукції.

5. ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Зміст кваліфікаційної роботи визначається її темою. Однак, незалежно від теми структура роботи єдина. Робота складається із вступу, трьох основних розділів, висновків та пропозицій. Кожний розділ підрозділяється на параграфи, які послідовно і логічно розкривають основний зміст дослідження.

У вступі показується актуальність вибраної теми, її наукове і практичне значення, чітко визначається мета досліджень. Відповідно до мети формулюються конкретні завдання, вирішення яких забезпечує їх досягнення. У вступі вказується, також, об'єкт, де проведено вивчення питань, наводяться прийоми і методи економічних досліджень, які застосовувались у процесі виконання роботи. Вступ повинен бути невеликим за обсягом (2-3 сторінки).

Перший розділ має теоретичну спрямованість. Тут подаються основні напрями вирішення проблеми виходячи з нормативних документів (законів, які регламентують дані питання, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України тощо). При цьому перераховуються етапи вирішення окремих питань, виділяються перспективні, поточні і першочергові завдання, розглядаються рушійні сили, механізм процесів і явищ, що вивчаються, умови і фактори, які визначають розвиток і реалізацію поставлених завдань.

У цьому ж розділі дається літературний огляд. Звертається увага на те, як розуміється у літературі суть і основний зміст проблеми, що досліджується, які основні ознаки процесу чи явища виділяють окремі автори, як пов'язане дане явище з іншими спорідненими явищами, за яких умов, на думку вчених і практиків, оптимально протікає той чи інший процес, це чи інше явище.

Студенту важко сформулювати які-небудь нові теоретичні і методичні рішення. Він повинен показати загальний науково-методичний рівень підготовки, вміння вивчати літературу, систематизувати опрацьований матеріал, робити узагальнення.

Другий розділ, у більшості випадків, на прикладі конкретного об'єкта, містить виклад фактичного стану проблеми, яка вивчається. Аналіз повинен бути

досить глибоким і цілеспрямованим, базуватись на використанні значного фактичного матеріалу. З цією метою використовують вторинну інформацію, а у необхідних випадках - первинну, одержану у результаті польових досліджень. Вторинна інформація повинна охоплювати не менше 3-5 років. Вивчення навіть вузького питання слід здійснювати у взаємозв'язку із станом і ефективністю використання основних факторів виробництва (землі, основних і обігових коштів, трудових ресурсів).

Матеріали аналітичного розділу не повинні бути ізольовані від тих теоретичних основ і методичних положень, які викладені у першому розділі. Вони повинні бути логічним продовженням теоретичного розділу і показати, в якій мірі на конкретному підприємстві знаходять втілення загальноприйняті теоретичні концепції.

Третій розділ є проєктним (конструктивним). Робота над ним найбільш відповідальна і трудомістка. Для його виконання недостатнім є використання літературних джерел і вихідних даних. При розробці цього розділу проявляється загальний рівень підготовки майбутнього спеціаліста, глибина професійних знань, вміння орієнтуватись у складних виробничих і ринкових ситуаціях, приймати правильне рішення.

Всі пропозиції повинні бути організаційно і економічно обґрунтованими. Для цього дипломник повинен використати не окремі показники, які можуть бути суперечливими, а систему економічних показників.

У завершальній частині кваліфікаційної роботи наводяться розрахунки, які показують економічний ефект від впровадження розроблених пропозицій у виробництво. Виключення у цьому плані становлять роботи, виконані на загальнотеоретичну тематику, в яких неможливо розрахувати економічний ефект від запропонованих рішень.

Через різноманітність тематики і об'єктів вивчення завершальний розділ роботи порівняно з аналітичним відрізняється значно більшою індивідуальністю змісту і форми викладу. Він вимагає самостійності в дослідженні і характеризує індивідуальні здатності майбутнього спеціаліста вирішувати задачі діяльності,

визначені компетентностями освітньо-професійної програми. Третій розділ за значенням є центральним. На нього припадає і найбільша частина дипломної роботи.

Зміст спеціальних розділів, присвячених питанням охорони праці та цивільного захисту населення і території оборони, не повинен бути ізольованим, а відповідати загальній темі кваліфікаційної роботи. Для написання цих розділів студенти керуються методичними вказівками і консультуються у викладачів відповідних кафедр.

Висновки і пропозиції завершують виклад дипломної роботи. В них резюмуються підсумки виконаного дослідження у вигляді узагальнення найбільш суттєвих положень. Висновки повинні відображати тільки зміст дипломної роботи, випливати з результатів власних досліджень, бути короткими, ясно і чітко сформульованими. При дотриманні цих вимог суть роботи можна зрозуміти з висновків і пропозицій не читаючи основного тексту.

Висновки є завершальним етапом виконаної студентом дипломної роботи. Вони повинні містити:

- короткі підсумки за результатами теоретичного та практичного аналізу об'єкта дослідження з наведенням позитивних та негативних сторін, а також не реалізованих можливостей;

- перелік заходів, направлених на розв'язання проблеми, підвищення ефективності об'єкта досліджень;

- отримані якісні та кількісні показники;

- економічний та соціальний ефект, отриманий при можливій реалізації запропонованих в роботі заходів.

Висновки рекомендується починати словами: "розглянуто",

"встановлено", "показано", "доведено" тощо.

Закінчується викладання тексту списком використаної літератури, який подається відповідно до бібліографічних вимог.

Додатки містять, як правило, допоміжні матеріали, необхідні для повноти сприйняття дипломної роботи. До цих матеріалів відносять: статистичні дані,

схеми, таблиці, рисунки та результати розрахунків і інші документи, що підсилюють аргументацію зроблених дипломником в основному тексті висновків та оцінок. З допомогою додатків дипломник доводить вірогідність вихідних даних та виконаних розрахунків, а також, підсилює аргументованість виконаного аналізу та запропонованих заходів, рекомендацій, пропозицій.

Дипломна робота повинна відповідати певним вимогам за стилем викладу матеріалу. Формулювання назви теми, розділів та підрозділів повинні бути чіткими, лаконічними і в той же час найповніше відображають сутність та зміст питань, що розглядаються. Матеріал викладається простим науковим стилем, не повинен містити повторів та не бути перевантаженим цитатами. Не допускається просте переписування літературних джерел, цитування без посилання. В тексті не повинно бути виразів типу: "я вважаю", "мені здається", "у нас прийнято" тощо. Замість них рекомендуються вирази: "на думку автора", "вважається доцільним", "як свідчить проведений аналіз" тощо.

6. РОБОТА З ЛІТЕРАТУРОЮ

Вивчення і використання літературних джерел займає особливе місце в будь якому дослідженні. Без знання того, наскільки дане питання є вивченим, як у даний час воно трактується, які напрями є найбільш доцільними для його вирішення, неможливо вибрати правильний шлях додаткових досліджень. Не знаючи вже досягнутого, пізнаного, можна прийти до тих же результатів, тільки у гіршому варіанті, ніж вже зроблено. Без вивчення літературних джерел з методики дослідження проблемно взагалі результативно здійснювати які-небудь дослідження.

Пошук літературних джерел здійснюється за бібліотечними каталогами. В алфавітному каталозі можна знайти роботи того чи іншого автора, або відоме студенту з інших джерел видання. У систематичному каталозі публікації розміщені за галузями знань. У спеціальних тематичних каталогах періодичної літератури можна знайти перелік журнальних статей.

Слід уважно проглядати ті розділи, які мають пряме відношення до плану роботи. На окремих листочках або спеціальних картках виписують тільки те, що може бути використано у кваліфікаційній роботі. Якщо у процесі вивчення літературних джерел буде віднайдено важливий на думку студента матеріал, пов'язаний з темою роботи, але її планом не передбачений, за погодженням з науковим керівником вносяться зміни до плану кваліфікаційної роботи.

Зручно користуватись картками, в яких вказують: шифр, за яким видання зазначене у каталозі; назву роботи; автора; видавництво, місце і рік видання. У кінці виписки проставляються сторінки, на яких подано виписаний текст.

Огляд літератури доцільно здійснювати у такій послідовності:

- виявлення друкованих матеріалів з питань, що вивчаються;
- опрацювання виявлених джерел, виписка необхідного матеріалу на спеціальні картки;
- систематизація зібраного матеріалу, відсів несуттєвого, складання плану огляду;
- складання огляду, у якому на основі важливих даних науки і виробництва показуються позитивний досвід, недоліки в практиці господарювання і помилкові теорії, робляться висновки, які використовуються для вирішення поставлених в дослідженні завдань.

В результаті такого систематизованого вивчення літератури формуються загальноприйняті позиції, які будуть вихідними в дослідницькій роботі студента. Одночасно виявляються недоліки і невирішені проблеми, які вимагають додаткового осмислення, виявляється те, що ще недостатньо вивчене.

Літературні дані переважно використовуються для розробки теоретичного розділу, але посилання на літературні джерела збагачують зміст і наступних розділів кваліфікаційної роботи. Цитат у тексті не повинно бути багато. Краще своїми словами подати думку різних авторів, виділивши основні ідеї і зосередивши увагу на найбільш актуальному. Цитувати необхідно у тому випадку, коли ідеї звучать як афоризми, як положення, які концентровано, точно і влучно передають суть проблеми. При цитуванні не можна відривати думку автора від його цілісної

концепції, подавати у іншому контексті.

7. ОФОРМЛЕННЯ ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ І ТЕКСТУ

В аналізі і перспективних розробках використовуються різноманітні економічні показники. При розрахунку і порівнянні слід виходити з таких основних вимог: показники розглядаються в динаміці не менше ніж за 3-5 років; об'єкти, що порівнюються, повинні бути однотипними; чим дрібніші показники, тим менше факторів впливають на величину і більш точним є співставність; відносні показники слід приводити до одного кількісного базису; при порівнянні вартісних показників необхідно застосовувати однакові ціни у всіх періодах і об'єктах. Аналіз набуває більш глибокого змісту, якщо розраховуються середні і відносні величини, визначається варіація ознак, виявляються взаємозв'язки і залежності між економічними явищами і процесами.

Зібрані і розрахункові дані за необхідності спрощують. Окремі показники заокруглюються. Для систематизації матеріалу застосовують таблиці. Вони повинні бути простими для розуміння і містити лише необхідний матеріал, пов'язаний з предметом дослідження. Таблиця повинна мати вище назви справа порядковий номер. Знак номера перед і після слова таблиця не ставиться. В тексті пишеться скорочено "табл. 5" або "див. табл. 5", а над назвою таблиці вказується повністю: "Таблиця 5 ". У кінці заголовків тексту і назв таблиць крапок не ставиться, за винятком умовних скорочень і позначень.

Для більшої наочності динаміки показників можна використовувати графіки, діаграми. Позначаються вони загальноприйнятими найменуваннями: "Рис." - рисунок. Під ілюстрацією, після номера подається назва. Наприклад: "Рис. 3. Дистрибуція молока, виробленого у Львівській області в 2019 році".

Якщо ілюстрації та таблиці розмішують повернутими на сторінці, то вони мають бути зорієнтованими за її лівим полем. Формули нумерують у межах розділу арабськими цифрами справа від формули та заключають у круглі дужки. Позначення кожного символу формули або коефіцієнта розшифровують у

вигляді колонки з нового рядка.

Всі сторінки нумеруються за порядком, включаючи ілюстративний матеріал. Першою сторінкою є титульний лист, який не нумерується. На другій і при необхідності на третій сторінках подається зміст роботи з вказанням сторінок, з яких починаються вступ, розділи і підрозділи, висновки і пропозиції, список використаної літератури і додатки. У загальну нумерацію сторінок додатки не входять. На кожному листі залишають поля: зліва - 2,5 см, справа - 1 см, зверху і знизу - 2 см.

Після кінцевого редагування тексту чорнового матеріалу необхідно ліквідувати стилістичні неточності, орфографічні і граматичні помилки, виключити повторення, лишні слова, сумнівні аргументи.

Після висновків і пропозицій кваліфікаційна робота підписується автором, зазначається дата. Акуратне оформлення - обов'язкова вимога до кваліфікаційних робіт.

8. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Виконання та захист дипломної кваліфікаційної роботи повинні здійснюватися з обов'язковим дотриманням принципів академічної доброчесності. Відповідно до Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-УШ дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Порушенням академічної доброчесності у процесі виконання кваліфікаційної роботи вважається: академічний плагіат; самоплагіат; фальсифікація; обман.

Для запобігання проявам академічної недоброчесності кваліфікаційна робота магістра підлягає обов'язковій перевірці на академічний плагіат інтернет-

системою StrikePlagiarism

Порядок оприлюднення та зберігання кваліфікаційних робіт регулюються Регламентом роботи Національного репозитарію академічних текстів (наказ МОН України від 04.07.2018 р. № 707

9. ПОПЕРЕДНІЙ РОЗГЛЯД КВАЛІФІКАЦІЙНИХ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

Закінчена дипломна робота, підписана автором і консультантами, подається студентом науковому керівнику. У відгуку науковий керівник:

- дає оцінку актуальності теми кваліфікаційної роботи;
- розкриває зміст основних питань та завдань, поставлених в роботі;
- оцінює теоретичний рівень кваліфікаційної роботи, використання в ній сучасних методик;
- вказує на основні результати кваліфікаційної роботи;
- відображає доцільність практичного впровадження пропозицій та рекомендацій;
- оцінює самостійність виконання кваліфікаційної роботи;
- пропонує оцінку роботи.

Відгуки з підприємств (організацій, установ), на замовлення яких виконувалась робота, підтверджують можливість використання матеріалів кваліфікаційної роботи в практичній діяльності. Такі відгуки підписується керівниками тих підрозділів, на матеріалах яких виконувались кваліфікаційні роботи, та засвідчуються печаткою відділу кадрів або канцелярії. Якщо матеріали кваліфікаційної роботи не можуть бути використані на підприємстві (в організації, установі), то відгук від них не вимагається.

Після одобрення роботи науковим керівником разом з його письмовим відгуком, заявою студента про оригінальність роботи (додаток Б), згенерованим інтернет-системою StrikePlagiarism коротким звітом подібності на ознаки академічного плагіату робота подається завідувачу випускової кафедри. Для

розгляду роботи завідувачем кафедри створюється експертна комісія, до складу якої входить не менше трьох науково-педагогічних працівників випускової кафедри. Очолюється комісія завідувачем кафедри або його заступником. За результатами перевірки змісту роботи, його відповідності доведеному завданню, оформлення роботи приймається рішення про можливість допуску роботи до захисту та призначення рецензента. Рішення комісії представляється на засіданні кафедри, де приймається ухвала про допуск роботи до захисту.

Недоліки, через які кваліфікаційна робота не може бути допущена до захисту:

- низький науковий рівень роботи, недостатня практична значимість теми;
- недостатня розробка питань методичного характеру;
- недостатнє використання законодавчих і нормативних актів, рекомендацій науково-дослідних закладів, вітчизняної і зарубіжної літератури;
- нечітка постановка завдань, описання істин з підручників, нагромадження несуттєвого і непотрібного цифрового матеріалу;
- неспіврозмірність окремих розділів, надмірний об'єм роботи через невміння стиснутого викладу матеріалу;
- використання економічних показників без системи, недоліки в оформленні таблиць, схем, графіків;
- підміна глибокого критичного аналізу стану господарської діяльності підприємства (організації) простою констатацією фактів;
- відсутність обґрунтування або оцінки економічної ефективності запропонованих рішень, конкретних висновків і пропозицій, які впливають із змісту роботи;
- неправильне оформлення списку використаної літератури;
- інші суттєві недоліки.

У разі недопуску здобувача до захисту магістерської роботи приймається рішення про доопрацювання роботи, ліквідацію недоліків, необхідний термін усунення яких не може перевищувати п'яти робочих днів.

10. РЕЦЕНЗУВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

Для забезпечення неупередженого та об'єктивного оцінювання виконаної роботи, фахових компетентностей здобувачів вищої освіти, продемонстрованих під час її виконання, здійснюється зовнішнє рецензування.

Рецензентами кваліфікаційних робіт можуть бути науково-педагогічні працівники інших вищих навчальних закладів III - IV рівнів акредитації, де здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Економіка»; працівники науково-дослідних установ, що мають наукові звання і досліджують проблеми економіки; висококваліфіковані практики господарювання, працівники відповідних структурних підрозділів підприємства, де студент проходив практику і на прикладі якого виконана кваліфікаційна магістерська робота.

Зовнішня рецензія повинна містити відомості про актуальність теми, відповідність виконаної роботи завданню для дипломного проектування, загальну характеристику роботи, її науковий та методичний рівень, характеристику виконання основних її розділів, позитивні сторони роботи. Вказується на можливість практичного використання одержаних даних, зазначаються недоліки, пропонується оцінка.

В рецензії відзначається:

- актуальність, реальність та доцільність дослідження теми для замовника, на матеріалах якого виконувалась робота;
- відповідність матеріалів кваліфікаційної роботи цілям та завданням, а також ступінь їх реалізації;
- рівень теоретичного та практичного вирішення питань; якість та достовірність сформульованих в роботі висновків, пропозицій, рекомендацій, правильності виконаних розрахунків;
- позитивні моменти та недоліки роботи;
- загальна оцінка дипломної.

В рецензії, підписаній рецензентом, вказується його посада і місце роботи, вчений ступінь і вчене звання (якщо такі наявні). Підпис рецензента засвідчується печаткою відділу кадрів або канцелярії за місцем його роботи. Зразок структури зовнішньої рецензії наведено у додатку В.

Після рецензування не допускається вносити в кваліфікаційну роботу ніякі доповнення і зміни.

11. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Для захисту кваліфікаційної роботи студент готує доповідь, розраховану на виступ до 15 хвилин. Він формується у тій же послідовності, у якій виконана кваліфікаційна робота: дається обґрунтування теми, вказується поставлені мета і завдання, характеризується об'єкт досліджень. Основну частину доповіді повинні складати конструктивні розробки, конкретні пропозиції автора. Більш повне обґрунтування дається тим пропозиціям, які пропонуються для впровадження у виробництво.

Рекомендується така структура виступу під час захисту кваліфікаційної роботи:

- цілі та завдання кваліфікаційної роботи з обґрунтуванням обраної теми та об'єкту дослідження;
- результати проведеного аналізу та з'ясованих проблем;
- запропоновані варіанти розв'язання проблем;
- основні висновки.

Для доповіді студент готує ілюстративний матеріал. Текст і цифровий матеріал повинні бути такими, щоб можна було легко читати присутнім. Ілюстративний матеріал необхідний для лаконічності і конкретності доповіді.

Текст доповіді бажано не читати, а вільно подавати. Після доповіді члени екзаменаційної комісії задають студенту запитання, на які він повинен дати короткі, чітко аргументовані відповіді. Потім дипломник відповідає на зауваження рецензента.

Після захисту кваліфікаційної роботи екзаменаційна комісія оцінює роботу, виносить рішення про присвоєння випускнику кваліфікації і видачу йому диплома про закінчення університету. При визначенні оцінки роботи береться до уваги рівень теоретичної і практичної підготовки студента.

12. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Результати виконання та захисту кваліфікаційної магістерської роботи оцінюються за 100-бальною шкалою з урахуванням змісту роботи та її захисту. При цьому зміст роботи оцінюється за 70 - бальною шкалою, а результати захисту за 30 - бальною шкалою.

Таблиця 1

Параметри та критерії оцінювання результатів виконання захисту кваліфікаційної магістерської роботи

Діапазон оцінки, балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
1	2
Зміст роботи (0 - 70 балів)	
68 - 70	Повно і чітко обґрунтовані мета, завдання та актуальність теми роботи. Існує прямий зв'язок між визначеними у вступі завданнями досліджень, змістом усіх розділів роботи та висновками. Здійснено критичний огляд теоретичних положень, співставляються альтернативні найновіші точки зору. Здійснено їх авторське узагальнення. Належне інформаційне забезпечення. Використано прийнятні для теми роботи методи аналізу з урахуванням усіх доведених завдань. Усі висновки та пропозиції зроблено за результатами власних досліджень, чітко обґрунтовані, мають пізнавальне та практичне значення. Відсутні зауваження щодо оформлення роботи.
61 - 67	У вступі роботи визначено мету, завдання та актуальність теми роботи. Зміст роботи та висновки в основному сформовано з урахуванням завдань досліджень. Здійснено критичний огляд теоретичних положень та найновіших публікацій без співставлення альтернативних точок зору. Авторське узагальнення не здійснено. Зміст аналітичного розділу повністю відповідає темі роботи, але аналіз інформації здійснено недостатньо повно. Висновки зроблено за результатами власних досліджень, однак окремі з них недостатньо аргументовані.
52 - 60	У вступі роботи визначено мету, завдання та актуальність теми роботи, але зміст роботи та висновки сформовано без урахування окремих завдань досліджень. Здійснено огляд основних, найновіших теоретичних положень без належного аналізу і співставлення. Використані інформаційні джерела недостатньо повно відображають тему роботи та доведені завдання щодо її виконання. Окремі положення подаються недостатньо логічно. Висновки зроблено за результатами власних досліджень, але окремі з них необґрунтовані, сумнівні.

1	2
52 - 60	У вступі роботи визначено мету, завдання та актуальність теми роботи, але зміст роботи та висновки сформовано без урахування окремих завдань досліджень. Здійснено огляд основних, найновіших теоретичних положень без належного аналізу і співставлення. Використані інформаційні джерела недостатньо повно відображають тему роботи та доведені завдання щодо її виконання. Окремі положення подаються недостатньо логічно. Висновки зроблено за результатами власних досліджень, але окремі з них необґрунтовані, сумнівні.
47 - 51	У вступі роботи визначено мету, завдання та актуальність теми роботи. Зміст роботи та висновки більше, ніж на 80% відображають доведені завдання. Здійснено огляд окремих теоретичних положень без їх узагальнення. Наявні недоліки змістового характеру. У аналітичному розділі матеріал подається надмірно описово. Окремі таблиці та діаграми подано без належного урахування теми роботи та доведених завдань щодо її виконання. Не усі рекомендації і пропозиції, подані у третьому розділі, сформовано з урахуванням змісту двох попередніх розділів. Недостатньо переконливе обґрунтування висновків та пропозицій. Зміст роботи має незначні відхилення від теми роботи. Окремі таблиці та рисунки оформлені з неprincipповими помилками.
42 - 46	У вступі роботи визначено мету, завдання та актуальність теми роботи. При цьому зміст роботи та висновки більше, ніж на 60% відображають визначені у вступі завдання. Здійснено огляд окремих теоретичних положень відповідно до теми роботи, але без урахування останніх публікацій та без належного аналізу. Тема дипломної роботи в основному розкрита, але є недоліки змістового характеру. В аналітичному розділі переважають елементи описовості без належного аналізу даних, що характеризують економічну діяльність підприємства, на прикладі якого виконана дипломна робота. Не усі таблиці та рисунки розроблено з урахуванням теми роботи. Переважають пропозиції, зроблені без належного урахування здійсненого аналізу. Переважає слабка доказовість та обґрунтованість висновків та пропозицій.
26 - 41	У вступі роботи визначено мету, завдання та актуальність теми роботи, але з зміст роботи та висновки менше, ніж на 60% відображають визначені у вступі завдання. Здійснено огляд теоретичних положень, які лише частково відображають тему роботи. У аналітичному розділі переважає інформація, не пов'язана з темою роботи. Висновки та пропозиції випадкові. Вагомі помилки в оформленні роботи.
0 - 25	Зміст роботи та висновки не відображають тему роботи і визначені завдання.
	Захист роботи (0 - 30 балів)
29 - 30	Вільне і глибоке володіння змістом кваліфікаційної магістерської роботи. Якість оформлення ілюстративного матеріалу повністю відповідає вимогам. Дано чіткі і повні відповіді на всі з запитання, здобувач вищої освіти вільно володіє фаховою термінологією.
27 - 28	Вільне володіння змістом кваліфікаційної магістерської роботи. Використано належним чином оформлений ілюстративний матеріал. Здобувач володіє фаховою термінологією. Дано відповіді на усі запитання, але допущено окремі неточності. Окремі відповіді недостатньо глибокі.
26 - 27	Здобувач в основному володіє змістом кваліфікаційної магістерської роботи. Доповідь ілюстрована унаочненнями, у яких виявлено окремі неточності (не принципового характеру). У відповідях на запитання допущено неточності, які не виправлені після зауважень членів екзаменаційної комісії.
23 - 25	Здобувач в основному володіє змістом кваліфікаційної магістерської роботи, проте доповідь містить несуттєві помилки. Під час доповіді використовувався ілюстративний матеріал, в якому виявлено неточності. Відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії не зовсім чітко сформульовані.
19 - 22	Здобувач в основному володіє змістом кваліфікаційної магістерської роботи, проте, доповідь побудована нелогічно. Мали місце окремі відхилення змісту доповіді від теми роботи. Використовувався ілюстративний матеріал, в якому виявлено помилки та неточності. Відповіді на окремі запитання незмістовні, неправильні або відсутні. Нечітке розуміння змісту окремих фахових термінів.

1	2
11 - 18	Здобувач вищої освіти володіє змістом кваліфікаційної магістерської роботи, але зміст доповіді та ілюстративного матеріалу не відповідають темі роботи. Відповіді на запитання неправильні або відсутні.
0 - 10	Здобувач вищої освіти не володіє змістом кваліфікаційної магістерської роботи. Доповідь нелогічна і містить серйозні помилки. Використовується ілюстративний матеріал, не пов'язаний із змістом роботи. Незадовільне володіння фаховою термінологією

Результати оцінювання за 100-бальною шкалою переводяться в 4-бальну з використанням співвідношень, поданих у таблиці.

Таблиця 2

Шкали оцінювання результатів виконання та захисту кваліфікаційної магістерської роботи

100 - бальна шкала	Національна шкала	Шкала ECTS
90 - 100	Відмінно	A
82 - 89	Добре	B
74 - 81		C
64 - 73	Задовільно	B
60 - 63		E
35 - 59	Незадовільно з можливістю повторного захисту тієї ж роботи у наступному році після	EX
0 - 34	Незадовільно з можливістю виконання нової теми роботи і її захисту в наступному році	E

Рішення щодо підсумкової оцінки магістерської роботи приймається більшістю голосів членів екзаменаційної комісії. Повторний захист випускної кваліфікаційної роботи магістра з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

В тих випадках, коли захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, екзаменаційна комісія визначає, чи може студент подати для повторного захисту цю ж роботу з доробкою, чи студенту слід розробити нову тему, яка визначається кафедрою.

Студент, який не захистив кваліфікаційну роботу, допускається до повторного захисту на протязі трьох років після відрахування з університету.

Студенту, який не захистив кваліфікаційну роботу з поважних причин, ректором університету може бути продовжено термін навчання до наступного періоду роботи екзаменаційної комісії із захисту кваліфікаційних робіт.

Додаток А
ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року №384
Форма №Н-9.01

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра: економіки підприємства, інновацій та дорадництва в АПК
імені І.В.Поповича

Рівень вищої освіти *другий (магістерський)*

Галузь знань *05 Соціальні та поведінкові науки*

Спеціальність *051 – «Економіка»*

Вид дисципліни *обов'язкова*

Освітньо-професійна програма – «Економіка довкілля і природних ресурсів».

ЗАТВЕРДЖУЮ:
завідувач кафедри, д.е.н.,
проф. Музика П.М.

“ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) _____
керівник проекту (роботи) _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступні, вчене звання)

Затверджені наказом вищого навчального закладу від « » _____ 20__ року
№ _____

2. Строк подання студентом проекту (роботи) « » _____ 20__ року

3. Вихідні дані до проекту (роботи) _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____
_____
_____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

---

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№п/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник проекту _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Заява про оригінальність роботи
здобувача вищої освіти _____
на тему _____
_____

1. Кваліфікаційна робота виконана мною одноосібно або у співавторстві і не порушує права третіх осіб.

2. Підтверджую, що не використовував жодних інших, окрім цитованих, та вказаних у списку джерел інформації. Дослівні вирази або фрази, що цитуються, позначаються як такі. Подані у викладі недослівні запозичення, наведені в тексті цієї роботи, містять інформацію щодо первинних джерел наведеного контенту. Робота не була раніше опублікована чи оприлюднена.

3. Електронна версія роботи збігається з друкованою.

4. Даю згоду на перевірку роботи щодо виявлення академічного плагіату, її архівування в бази даних антиплагіатної інтернет-системи StrikePlagiarism.com., оприлюднення та зберігання в репозитарії академічних текстів

Дата

Підпис

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу _____
студента 2-го курсу магістратури факультету економіки та менеджменту
ЛНУВМ та БТ імені С.З. Гжицького,
на тему: _____
_____
_____

1. Перелік позитивних сторін, оцінка якості і практичне значення роботи.

_____
_____
_____

2. Основні недоліки роботи

_____
_____

3. Відгук на роботу в цілому _____

_____
_____

4. Запропонована оцінка

_____

_____
(дата)

М.П.

_____
(підпис рецензента)